

451581

Imprimet legal.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX No. 40
30 SEPTEMBRIE 1928

În acest număr: Bilanț pasiv de I. Agârbiceanu; Rătăcire, poezie de Adrian Maniu; Revendicări minoritare de Iosif Iacob; Căpitanul Kasmici de Anton Nour; Defectele unificării de D. I. Cucu; Doctrina reprezentării intereselor profesionale de Semproniu Lupas; Prietenii tradiționali: sărbii de P. Nemoianu; Alegerea dela Bistrița de Octavian Prie; Gazeta rimată: O răpire senzațională de Cucuruzel Bandi; Insemnări: Optimism și alarmism, Politica foștilor voluntari, Bucătărie național-fărănistă, Un gest elegant, Alegeri noi, Unitatea dominantă, etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

620

Țara Noastră

Bilanț pasiv

Desiluziile pe care le încearcă cetățeanul României mari se țin lanț, și azi nu mai este factor cu răspundere la noi care să nu vadă urmările grave ale bilanțului pasiv, subț care ne zăbălem mai ales de cinci șase ani. Chiar cei mai optimiști în marea problemă a refacerii economice, pleacă azi caput în pământ: desiluziile nu-i cruță nici pe ei. Iar bilanțul pasiv al refacerii etice, cetățenești, l-am văzut cu toții, îngroziiți, în ultima panama petroliferă.

Cineva care a venit de curând de peste graniță spunea că toată presa străină a publicat reportajii extinse asupra ultimului scandal dela noi, și că numele bun al țării și al poporului a suferit din nou o grea înfrângere. Și chiar acum când se tratează mereu împrumutul extern...

Este evident că o parte a desiluziilor de după războiu au pornit din așteptările prea mari pe care le-am pus cu toții în noua așezare politică; dorințele noastre le-am luat drept realități, sau cel puțin lucruri cari se pot realiza la repezeală. N'am pus în balanța judecării situației de azi decât elementele bune ale gândului, simțirii, și voinții naționale, iar pe cele rele le-am uitat cu totul. N'am luat în considerare greutățile materiale imense pe care trebuia să le delătorească consolidarea de după război.

Dar, azi este limpede pentru toată lumea, că bilanțul pasiv al regimului de zece ani se datorește în mare parte unei greșeli inițiale: în locul unei înfrățiri și solidarități naționale, energiile țării s'au împărțit și s'au risipit în cele patru vânturi, din dorința unei supremații politice rău înțelese pentru zilele mari de după unire.

Greșală inițială și în concepția economică a consolidării de după război, greșală mărturisită azi și de susținătorii ei de zece ani.

Dar, ne întrebăm: ar fi dăinuit până azi această eroare fatală pentru țară dacă altele erau sentimentele și relațiile dintre partidele politice din România? Când la temelul cărmuirii țării ar fi fost sentimentul frățesc și solidaritatea națională, nu s'ar fi deschis mai în grabă ochii acelor cari au greșit?

Obiectivul nizuințelor de zece ani n'a fost pentru partidele politice, refacerea economică și morală a țării, ci supremația politică, vânera puterii cu mijloace pe cari partidele le aveau la îndemână: unele substratul financiar și legăturile cu factorul constituțional de sus, altele substratul popularității și simpatia factorului constituțional de jos.

La noi, îndată după unire, a început o luptă politică între partide care a înverșunat pe toată lumea, și i-a făcut pe cei mai mulți să nu vadă bilanțul pasiv, tot mai accentuat din an în an, și pentru guverne și pentru opoziție.

Teza s'a pus dela început: pentru unii de-a nu scăpa puterea din mână, pentru alții de-a o acapara. Se'nțelege pentru triumful unor principii pe care, fie care tabără le credea folositoare țării, sau cel puțin argumentau că sunt folositoare, ba chiar indispensabile.

O tabără cerea și nu se lăsa de putere în temeiul competenței, a cunoștințelor și practicei în guvernarea țării, în temeiul unei tradiții. Alta pretindea puterea tocmai pentru a răsturna aceasta tradiție, pentru schimbarea unui regim care, dacă n'a putut feri o țară mică, cu atât mai puțin va putea feri una mare.

Și, iată, după zece ani, amândouă aceste tabere își încheie activitatea cu un bilanț pasiv.

Vechii deținători ai puterii, ai competenței, ai tradiției își văd prăbușite toate nizuințele lor. Puterea o dețin, o pot deține numai cu mijloace silnice. „Competența“ s'a adevărit a fi prea neînsemnată pentru marile probleme de după unire; un dezastru economic general bate la poartă; o administrație refăcută de-atâtea ori, scârțâe și azi din toate încheeturile și forța publică nu se arată tocmai acolo unde ar fi necesară; prăbușirea morală a societății e în creștere.

Nouile batalioane de asalt a puterii au ajuns azi la același bilanț pasiv: n'au putut realiza nimic din îndrumările necesare unui nou regim. Conducătorii acestor trupe de asalt nu se deosebesc de alți politicieni: lucrează cu aceleși mijloace și cad în aceleși prăpăstii, — scandalul petrolifer e o dovadă.

Un singur rezultat vizibil: acela al adesiunii maselor pentru o nouă himeră, pe care venind la putere nu o vor putea realiza. Dar și în această adesiune s'a ajuns la un bilanț pasiv: „poporul“ le trece peste cap. Conducătorii se plâng, și mai ales, se disculpă, că nu mai pot stăpâni masele.

Dacă într'adevăr ar fi așa, dacă „poporul“ nu mai poate fi stăpânit, o guvernare a lor ar fi un dezastru, pentru că ar însemna o anarhie.

Dar se știe ce se înțelege subț „poporul“ suveran, care vrea, care poruncește: o sumă de indivizi fanatizați de agenți politici și electorali. Aceștia dau la mir, după indicații, în toate taberele politice, nu poporul.

În chipul acesta rezultatele de zece ani ale luptei pentru putere sunt cunoscute: unii discreditati cu desăvârșire, alții coți pentru aceiași discreditare.

Faliment pe toată linia.

Explicarea este una singură: greutățile de după unire sunt prea

multe și prea mari pentruca să poată fi rezolvite de-o mână de oameni; în primele decenii după unire nu era loc la noi pentru înverșunate lupte politice, cari să fărâmițeze forțele naționale, ci de concentrare și de solidaritate. Era nevoie de altă înțelegere și de alt suflet. Exclusivismul sectarist nu avea și nu are ce căuta la noi în anii consolidării. Dacă vechii detentori ai puterii într'un an-doi dela unire nu s'au putut convinge că nu mai pot deține exclusiv puterea politică decât ruinând țara, până azi am avut prilej destul să vadă adevărul, și dragostea reală de țară trebuia să-i îndemne la părăsirea sectarismului.

Dacă am crezut mulți în primii ani după unire că se poate face la noi la repezeală o schimbare fundamentală de guvernare, până azi am avut cu toții vreme destulă să ne dăm seama ce-i realizabil din acest ideal și ce nu e, și să nu mai continuăm a crește o utopie care se va răzbuna tot asupra țării, ci să dăm ajutorul la realizările ce se pot înfăptui acum.

Nenorocul e că obiectivul luptelor interne din România nu e unul național, ci unul politic de partid. Pentru succesul politic, al partidului se fac toate. Și nime nu vede că acest succes nu e stafricanic, nu e real, dacă nu implică și pe cel de ordin general național.

Pentru aceea țara noastră e plină de-o larmă infernală, care numai larma muncii, a activității, a creației, nu este. E zgomotul sterp, îmbătător pentru cei proști. Se țipă la toate răspântiile, prin toate ziarele, dar nevoile reale, arzătoare, ale populației nime nu le vede, decât pentru a le exploata în interes de partid.

Și atunci nu e mirare că bilanțul pasiv e văzut de fie care numai prin prisma lui de partid, și nu sub raportul interesului național general.

Dar pasivul aici apasă mai greu. Am ajuns azi să nu mai putem accentua nici o notă optimistă când împrejurările ne duc să luăm contact cu masele mari.

Bilanțul pasiv al politicei noastre interne ne silește sau să facem demagogie stupidă și primejdioasă, sau să ne înconjurăm de factorii forței publice când luăm contactul cu masele mari pe umerii căreia apasă mai greu acest bilanț.

E falimentul politicei noastre interne pe toată linia, faliment pe care cei în drept nu vor să-l vadă. E urmarea greșelii inițiale, de care suntem cu toții vinovați: a exclusivismului și a sectarismului politic de partid, care nu avea ce căuta la noi în primele decenii de după unire.

Faliment economic și faliment moral. O țară cu bogății imense, în care câștigă cei cari *nu muncesc*, ci speculează; o țară cu resurse efice virgine, în care escrocii parca iasă din pământ... Fiindcă nime dintre cei „buni“ n'are vreme să organizeze, să supravegheze, să pedepsească, cufprinși fiind cu lupta pentru putere. Și, în astfel de epoci, înfloresc toate buruenile pe care nime nu mai are vreme să le plivească. Ba dacă înflorește într'o tabără politică, șeful nici nu o mai consideră de buruiună, ci de floare, și n'ar smulge-o pentru nimic în lume.

I. AGĂRBICEANU

Rătăcire*)

Aleia cu pomi negri și casa aplecată
Pe care cade seara și ciorile din crâng.
Aici copilăria mi-am petrecut odată,
Azi m'am întors; de vânturi, copacii grei se frâng.

E frig, pustietate. Rea noaptea 'naintează,
Școbor în amintire ca într'un vechi mormânt.
Vremelnicia'n toate pieirea și întrupează,
Nu mai găsesc nici viața, nici merții nu mai sânt.

Unde-i fi tu acuma copilă de-altădată,
Ai fost un basm sau viață? În micul cimitir
Sub crucea sfărâmată stă racla măcinată,
Și un măceș mai crește, în loc de trandafir.

Mai trebuiește clopot jeluitor să geamă
Când s'a făcut străină și vreme și poveste?
Fără durere norii în lacrimi se destramă,
Iar ochii seci stau ținți spre tot ce nu mai este.

ADRIAN MANIU

*) Din volumul „Lângă pământ“.

Revendicări minoritare

Minoritățile statelor naționale susțin o atmosferă de permanente fricțiuni atât în limitele teritoriale ale statelor, cărora aparțin, cât și în afara acestor limite, în relațiunile internaționale, făcând apel la protecția societății națiunilor față de regimul de opresiune, la care ar fi supuse de către majoritățile statelor naționale.

Dezbaterile uniunii interparlamentare din zilele trecute au prilejuit o ofensivă bine pregătită a minorităților, având ca prim obiectiv a dovedi insuficiența reglementării internaționale a regimului de protecție minoritar, arătându-se limpede neîncrederea minorităților față de supremul organ protector, care este Societatea Națiunilor, iar ca al doilea obiectiv *zdruncinarea suveranității de stat a organismelor politice*, din care minoritățile fac parte integrantă.

Dezbaterile uniunii interparlamentare din acest an au avut darul să ridice complectamente vălul, care acoperia nizuințele politice ale minorităților statelor naționale. Pe frontul ofensivei minoritare se găsesc toate minoritățile înarmate cu revendicări integrale de corpuri politice înzestrate cu drepturi speciale atât în raport cu statul, în care trăesc cetățenii minoritari, cât și în afara circonfinței teritoriale a suveranității de stat, în raporturile internaționale.

Este ușor de înțeles, că, arătate limpede obiectivele ofensivei minoritare, reprezentanții autorizați ai majorităților statelor naționale au trebuit să se apere fără șovăire și cu curajul, ce-l furnizează legitimitatea chestiei, care constituie mărul de ceartă între popoarele minoritare și majoritare.

Timpul, când minorităților statelor naționale trebuia să li se spună cu francheță întregul adevăr, era aci. Și întregul adevăr trebuia spus așa, ca să fie bine auzit. La acest rol s'a însărcinat ministrul de externe al Franței, *dl Briand*, care văzând, că și cancelarul ger-

man *Herman Müller* se erijează în apărătorul minorităților, în ședința Societății Națiunilor, a afirmat, că „grija protecției minorităților este mereu prezentă în spiritul Consiliului Ligii Națiunilor, dar trebuie evitată transformarea acestei chestiuni într'un mijloc de sdruncinare a statelor și de turburare a păcii”. În explicațiile complimentare, pe care dl Briand le-a dat presei, dsa a declarat textual: „Dacă pe deoparte, plângerile minorităților la Liga Națiunilor sunt legitime, nu trebuie însă, ca faptul de protecție a minorităților să serviască la nimicirea păcii între naționalități, la sdruncinarea autorității guvernelor, la crearea unei atmosfere de război civil sau la provocarea germeilor războiului, căci prin aceasta nu se servește nici decum interesul minorităților”.

Iată ce trebuia să știe odată minoritățile statelor naționale! Și era timpul suprem să li se spună aceste adevăruri tocmai din partea marilor puteri, care au creat statutul internațional minoritar. Este foarte interesant și instructiv, să aruncăm o privire de ansamblu asupra confecționării și neajunsurilor capitale ale acestui regim.

* * *

Tratatele de pace din anii 1919—1920 au creat *statutul regimului minoritar, având acesta putere obligatorie pentru toate statele successorale*. De ce era nevoie de acest regim de protecție a minorităților numai pentru statele successorale și de ce nu se simția necesitatea protejării minorităților și în statele mari, ca Anglia, Franța, Italia, etc? Se pare, că trecuse în opinia publică a „marilor puteri”, că antagonismul între naționalități, pe urma unei politici detestabile de dezrădăcinare națională, era mai pronunțat în fosta monarhie Austro-Ungară. Ca să se prevină orice opresiune din partea majorităților, foste minorități, puterile mari sacrificând principiul intangibil al suveranității naționale principiului generos al umanității, au creat pentru minoritățile statelor successorale o situație de drept incompatibilă cu suveranitatea de stat, rezultând de aci două categorii în sistemul statelor europene: state cu suveranitate integrală și state cu suveranitate știrbită.

Oare marile puteri să nu fi avut imagina resentimentelor ivite pe urma știrbirii suveranității naționale, având în vedere în deosebi tratamentul inegal, la care au fost supuse în această materie „micile puteri”? Sigur, că da! Și astăzi o apreciere justă și obiectivă a reglementării minoritare consideră un regim uniform de protecție minoritară pentru toate puterile — mari ori mici — ca o condiție esențială a bunelor raporturi internaționale, dar și ca o consecință fatală a egalității civile, fiind aceasta principiul fundamental al statului modern. Și din punctul de vedere al egalității civile cu tot dreptul se impune întrebarea; pentru ce cetățeanul minoritar din statele successorale să aibă o mai mare protecție în fața areopagului internațional, decât minoritarul din statele mari, căruia nu-i stau la îndemână remediile de drept internațional?

Punctul de vedere preconizat de marile puteri la reglementarea regimului minoritar a fost: vrem să ştirbim chiar suveranitatea statelor mici, numai să putem garanta pentru minorităţile acestora o convieţuire pacinică prilejuitoare de progres şi prosperitate; vrem să creiem în scopul protecţiei drepturilor minoritare un organ cu atribuţiuni de drept internaţional, ale cărui decizii să aibă puterea îndatoritoare pentru statele, între care se ivesc conflictele de ordin minoritar, che-zăsuind astfel pacea internaţională.

Cine va putea ridica acuza nedreaptă în contra marilor puteri, că nu s'au nizuît să confecţioneze o organizaţie şi un mod de funcţionare a acestuia având caracter de drept internaţional cu menirea de a da garanţii sigure de dreptate şi propăşire pentru toate minorităţile statelor naţionale şi anume garanţii morale pentru minorităţile proprii şi garanţii morale şi juridice pentru minorităţile statelor successorale?!

Ei bine! Deşi marile puteri au înţeles să armonizeze principiul naţional al statului suveran cu principiul minoritar, cerând celui dintâi sacrificii până acum necunoscute, sintetizate în restricţiunile jignitoare ale independenţei de stat; deşi marele puteri de dragul minorităţilor au instituit organe internaţionale, pentru a judeca reclamaţiunile minorităţilor punându-le la adăpostul actelor arbitrare sau de violenţă ale guvernelor statelor naţionale — aceste minorităţi de aproape zece ani susţin o propagandă din ce în ce mai bine organizată, având ca ţel de atins: eluptarea unor drepturi colective incompatibile cu caracterul naţional al statelor successorale, transformând astfel chestia minoritară, cum foarte potrivit spune ministrul de externe al Franţei, dl Briand, „într'un mijloc de sdruncinare a statelor şi de turburare a păcii“.

* * *

Cine altul trebuia să pună la punct atitudinea de răzvrătire minoritară, decât un reprezentant autorizat al marilor puteri, care, luând sub ocrotirea lor excesivă minorităţile faţă de aliaţii şi prietenii de ieri şi astăzi, văd, că minorităţile înţeleg să permanentizeze o acţiune proprie „să servească la nimicirea păcii între naţionalităţi, la sdruncinarea autorităţii guvernelor, la crearea unei atmosfere de război civil sau la provocarea germenilor războiului“.

Marile puteri prin glasul autorizat al dlui Briand la o cotitură periculoasă a istoriei, covârşite de grija păcii, ţin să admonesteze minorităţile statelor naţionale, spunându-le: luaţi seama, acţiunea voastră de răzvrătire nu serveşte interesul vostru! Şi prin această atitudine marile puteri, în frunte cu generoasa Franţă, înţeleg să-şi îndeplinească datoria faţă de statele naţionale, pe care sub titlul protecţiei minorităţilor le-a alterat în calitatea esenţială de puteri suverane. Aşa reclamă justiţia distributivă: fiecare în rolul său şi la locul, care este fixat de consimţământul general al puterilor!

Minorităţile, adică cetăţenii minoritari ai statelor naţionale sunt supuşi legilor şi normelor juridice în fiinţă în aceste state şi anume într'un mod nemijlocit şi la fel cu cetăţenii majoritari, pentru simplul

motiv că puterea de stat este una și aceeași deopotrivă dominantă pe întreg cuprinsul teritorial al statului. De aci urmează aceleași datorii față de stat atât pentru cetățenii minoritari, cât și pentru cetățenii majoritari.

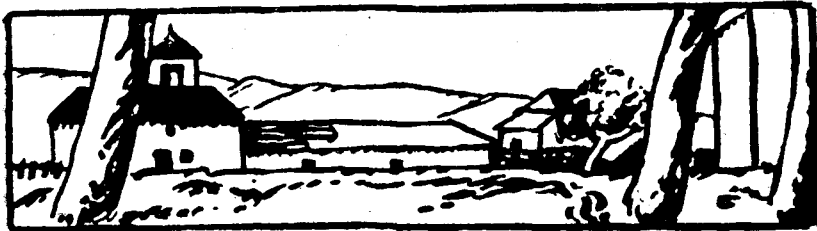
Cetățenii minoritari sunt nu numai supuși puterii de stat, ci într'o anumite măsură sunt scoși — tot așa ca cetățenii majoritar, — de sub imperiul puterii de stat, exercitând drepturile libertății cetățenești, luând parte totodată în exercițiul puterii de stat prin drepturile libertății politice!

Iată cum fiecare stat național conferă aceleași drepturi publice și impune aceleași datorii față de stat pentru toți cetățenii săi cu deosebirea, că drepturile cetățenilor minoritari se bucură de o ocrotire calificată, potențată prin dreptul internațional, adică prin stipulațiunile tratatelor de pace. Această ocrotire calificată însă nu scoate minoritățile de sub imperiul puterii de stat. Cetățenii minoritari rămân totdeauna supușii statelor naționale, având a se conforma întru toate dispozițiilor legale și juridice în vigoare, precum guvernele statelor naționale au datoria să respecte drepturile cetățenilor minoritari.

Minoritățile trebuie să-și facă datoria față de stat, iar statul trebuie să respecte drepturile minorităților. Iată cheia de boltă a soluționării problemei minoritare, care în esență rămâne problema internă a fiecărui stat.

IOSIF IACOB

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Căpitanul Kusmici

În ultimile luni ale războiului nostru, viața frontului de luptă, cu aceea neîmperechiată camaraderie ostășească, mă înfrățise cu Vladimir Kusmici, un ofițer de tunari din armata pravoslavnică a Țarului. Era un tânăr înalt și voinic, cu ochi albaștri și limpezi, cu păr galben ca spicul de grâu copt, cu frunte lată și nefedă și plin de sănătate și de tinerețe. Îl prinsese războiul în primii ani de Universitate și, trimis pe front, nu lipsise nici măcar o zi din fața morții. Când ne-am cunoscut, comanda o baterie antiaeriană lângă Movileni, la câteva sute de metri de Mărășești. Tot acolo mă învrednicise și pe mine norocul să păzesc o fărâmă de sector, pe malul Siretului.

Cum ne-am cunoscut nu mai țin minte. Știu numai că în câteva zile eram prieteni buni, frați de necazuri și de nădejdi, așa cum numai pe front se înoadă această frăție. În fiecare zi venea în bordeiul meu din linia întâia a tranșeelelor să cumpănim și să chibzuim, sau să stăm de vorbă în orele de răgaz și de liniște. Iar noaptea, când luna se pitula în desisul zăvoiuului care străjuia Siretul, mă tuiam cu fratele Vladimir dincolo de barajul de sârmă, la câțiva pași de dușman, și căutam să-i deslușim glasul și să-i ghicim gândurile. În vremea aceea nu ne osteneam să simțim nici tăișul frigului de Noembrie, nici teama glonțului care ne-ar fi putut găuri capelele. Trăia în noi tinerețea, care nu cunoaște stavilă și clocotea fierbinteala urii și-a nădejdiilor.

Vladimir Kusmici era singurul fecior al unei văduve-de funcționar, săracă și bătrână, care abia își descurca zilele cu o pensie neînsemnată într'un orașel de lângă Moscova. Jumătate din solda de ofițer o trimitea acasă, cu grije și cu înodări de bucurii viitoare, ca să alcătuiască un îndem pentru zilele de pace și de studiu. Visul său era Franța, țară de cultură, de avânt și de suflet. Acolo unde nedreptatea socială este mai înfrântă și mai puțin stăpână pe întocmirile omenești și pe sufletul oamenilor. Despre acest vis îmi vorbea totdeauna cu entuziasmul, care încălzește și înalță.

— La noi e multă nedreptate, multă batjocură. Temnițele noastre, groaznice ziduri unde viața n'are preț, gem de oameni cari n'au de cât vina unui vis de mai multă dreptate și de mai multă omenie. Tu nu știi ce sfâșietor ne isbește în inimi acest cuvânt dureros și groaznic: Siberia! Tu nu cunoști knutul și n'ai să știi niciodată că la noi voința și bunul plac al celor puternici e legea cea sfântă a stăpânirii... Hei! câți dintre noi, frați ca cei cari mor aici, în umezeala tranșeei și'n bătaia plumbului, au înroșit ștreangurile, s'au stins în întunericul temnițelor și au înălbit cu trupurile lor câmpurile Siberiei, de dragul unui vis și'n goana după o viață mai bună și mai dreaptă...

De sigur că prietenul Kusmici era un nemulțumit, un revoltat, un revoluționar. În sufletul său licăreau luminile unui vis, pe care nu-l înțelegeam cum se cuvine, și'n inima lui cloceța ura nepuțin-cioasă și înfrântă, pe care n'o puteam pricepe îndeajuns.

— Exagerezi răul — îi spuneam eu. Dreptatea socială, cea absolută, așa cum o doriți voi, visătorii, să n'o mai cauți, că nu se găsește nicăeri. Este doar o scornire a unui visionar închis în cămăruța lui de studiu și de visare, unde nu pătrund decât nemulțumirile vieții, nu și bucuriile ei, cari ne mângăie și ne încălzesc.

Vladimir Kusmici nu se lasă convins niciodată.

Dar din nemulțumirea lui nu izbucnea în afară de cât revoltă de cuvinte, mânie de gânduri și de idei și nimic mai mult. Nici un gest, nicio faptă, nici o închegare de minte nu-l clintiseră dela datoria căreia îi sta paznic de fier. Rămăsese credincios steagului, care simboliza Rusia cea mare și cea fără dreptate, acel întins clocoțit de patimi, de dureri și de nădejdi, din care își subsese seva ființa și sufletul său și de care îl țineau strâns legături ce nu se puteau rupe niciodată. Fiecare lovitură de tun pe care o slobozea, ducea cu ea picături de ură și de răzbunare; fiecare era un pumn al apărării unei demnități, care nu se putea pune în cuvinte, dar care însemna sufletul cel imens al unui neam ce se dorea liber și puternic. Nimic din revolta lui adâncă nu scăpase să-i zădărnicească straja pe care i-o încredințase țara lui nepăstuită și nedreaptă.

Și pentrucă nu se putea ridica cu fața împotriva întocmirii nedrepte din țara sa, se mulțumea ca această faptă s'o pună în slujba iubirii de om, de camarad, de frate. Nu cred să-și fi iubit vreun ofițer mai mult soldații decât căpitanul Kusmici, cum nu cred să mai pot întâlni în ropotul vieții o iubire la fel cu a prietenului meu. Căci nu era numai iubire, sentiment cald, statornic, sincer; mai presus decât atât, era devotament, pasiune, grije, atenție de fiecă clipă, bucurie de-a mângăia și de-a încuraja, sacrificiu de sine. Nici un soldat nu era pentru el mai puțin decât frate, căci în fiecare se vedea pe el, cu aceleași necazuri și bucurii, cu aceleași împletiri de nădejdi.

— De-ași putea — îmi spunea el cu glas cald și domol — aș muri în locul fiecăruia dintre acești oameni, cari nu știu de ce mor, cari n'au în viață decât bucuria familiei și nădejdea lumii de dincolo de moarte. Și ce frumos, ce simplu, ce tăcut, ce eroic știu să moară

acești oameni, cari nu sunt în satul lor decât robii celor ce se bucură în desfătare.

Așa era Vladimir Kusmici.

Dar într'o seară, când armistițiul risipise liniște în tranșee, prietenul meu veni într'o goană să-mi împărtășească bucuria lui cea neînchipuită. Alergase cale destul de lungă, dar nu găfăiala drumului îi ținea răsufllarea și-i îneca vorba. Imi întinse un ziar rusesc și mă privia în ochi, adânc, cu înțeles de izbândă, de bucurie imensă. Văzându-mă tot mai nedumerit abia putu să-mi spună:

— Revoluție! A căzut țarismul... e soare și nădejde nouă în Rusia noastră. Trăiască Kerensky!

Mă desluși apoi de marea prefacere ce se făcea în țara lui și-mi vorbi ceasuri întregi, ceasuri lungi de noapte de iarnă în bordei de tranșee, despre minunea cea nemaivăzută. Vorbia ca un însuflețit divin, în care se aprinsese toate luminile sufletului, ale minții și-ale inimii, și vorba lui era mai mult un cântec de entuziasm și de izbândă. Câte planuri, câte închegări de gânduri semete, câte visuri avântate nu se ridicau în mintea lui mai sus, tot mai sus, sub soarele cel nou al dreptății sociale!

L-am ascultat până la ziuă cu glasul frânt, cu ochii înlăcrimați de bucuria lui, cu sufletul furat de zborul sufletului său înaripat de entuziasm. Când se luminează de ziuă mă luă cu el.

— Hai cu mine; să bucurăm și sufletele fraților.

Pornirăm pe potecile pitite și mai mult în fugă ajunserăm la bateria lui. Dădu ordin să se strângă soldații și n câteva clipe au fost lângă noi, nedumeriți, cu ochii vii, aproape speriați, muți și înlemniiți ca niciodată. Căpitanul Kusmici le vorbi scurt și înflăcărat, cu vorbă frântă de emoție.

— Bucurați-vă fraților! Dreptatea după care am tânjit atâta amar de vreme și-a revărsat mâna pe plaiurile noastre. Cei cari ne-au ținut în cătușe, nu mai sunt. Nu mai e țar în Rusia; nu mai e knut; nu mai e batjocură. Revoluția a răsturnat nedreptatea și ne chiamă să ne bucurăm. Bucurați-vă, frații mei, și strigați ca mine: Trăiască republica!

Sfârșind, ofițerul își svârli în aer chipiul și 'ntinse brațele ca și când ar fi vrut să cuprindă în ele întreaga Rusie cea nouă.

Dar soldații lui, cu aceiași ochi albaștri și blânzi, cu acelaș păr bălai, cu acelaș trup înalt și voinic, se uitau unul la altul tot mai nedumeriți, tot mai neînțelegători de ceea ce le vorbea căpitanul lor. Nicio bătaie de gene, nici o tresărire, nici un muschi nu se clintise pe fața lor imobilă, mută, idiofizată. Ei nu înțelegeau cum să nu mai fie țar în Rusia, fătucul și stăpânul lor de totdeauna, și bănuiau că republica de care le vorbise căpitanul nu putea fi decât o femeie ne-bună, care răsturnase sfânta întocmire din pravoslavnica lor țară. Astfel că nu știură ce să răspundă și se mulțumiră să aplece capul, să înfigă în pământ priviri rătăcite și să-și dea cu socoteala că nu-i lucru bun în Rusia.

Până seara se dumeriseră. Iși tălmăciseră unii altora minunea ce se săvârșise și încet-încet începu să li se prindă de suflet bucuria și nădejdea. Sergentul Timotei le lămurise scrisul gazetei și le făgăduia pământul și averea boerilor. „De-acuma — închee el — bună-tatea și răsfățul raiului s'a revărsat și peste noi“. Acest lucru le plăcu mult și-i făcu să chihote de veselie și să joace ca copiii. Ceea ce îi încurca însă și ce nu putu să le deslușească nici Timofte era chesfiunea țarului; aceasta n'o pricepeau în ruptul capului. Veniră să intre pe căpitan.

— Dar țătucu? Cum rămâne cu el?

— Nu mai e țătucu; suntem noi toți, le răspunse ofițerul.

— Bine, bine! — moțăiră ei nedumeriți — dar ne trebuie și un țar... Cine o să poruncească?!

În zadar se zbătu Kusmici să le lămurească ce e republica; acest lucru nu încăpea în mintea lor. Gândul că Rusia cea întinsă, cea nemărginită să n'aibă un împărat, pe care să-l pună între icoane și la care să se închine ca la sfinți, li se părea o glumă prostescă, o nebunie. „Căci dacă nu mai e țar — reflectau ei — atunci nu mai e nici țară, nici stăpânire, nici poruncă, nimic și fiecare face după capul lui“.

Sergentul Timofte, care știa să le vorbească în înțelesul și în placul lor, îi lămurise încet-încet și le cucerise sufletele cu făgădueli fără hotare. Numai el putea să-și impună voința și cuvântul și să stăpânească această ceată înflăcărată de poftă.

Trecuseră două săptămâni din ziua aceia. Beția revoluției răscolise sufletele, aprinsese nebuniile, deslănțuise patimile și sfărâmasă disciplina trupelor care nu mai cereau decât „pace“; pace cu orice preț. O zăpăceală imensă stăpânea regimentele și o poftă de distrugere, de chef și de desmăț rupseseră rândurile. Respectul de ofițer, atât de sfânt și de neștirbit până atunci, alunecase într-o camaraderie fără limite, fără rațiune. Inseși soldații prietenului Kusmici înțeleseseră că revoluția e lucru bun și frumos, pentru că puteau să poruncească fiecare. În zadar se străduia căpitanul să-i facă să înțeleagă că altceva e revoluția; vorba lui nu mai era ascultată. Ordinul că se desființează salutul fu semnalul dezastrului desăvârșit.

Într-una din aceste zile venisem la prietenul Kusmici să aflu ce se mai petrece între ai săi. Îl găsii abătut, trist și tăcut ca niciodată. Ochii săi albaștri se turburaseră, risipind priviri ostenite și înfrânte. Stătea cu capul între mâini, cu coatele sprijinite de masă, cu gândurile pironite, cu sufletul zburat.

— Mi-au trimis vorbă să-mi scot tresele...

Îmi vorbea fără să ridice capul, cu glasul stins. Din ochi îi picurau pe masă lacrimi pline și grele. Nimic din ceea ce fusese cu câteva zile mai înalte nu mai rămăsese în acest suflet gol și trist. Orice încurajare era de prisos, atât de mare și de adâncă fusese furta care i se abatuse peste minte și peste suflet.

De-abia intrasem în bordei și văzui intrând pe ușe trei soldați, între cari se arăta obraznică muștra umflată de băutură a sergentului

Timofte. Fără nici un strop de rușine, fără nici o urmă din sentimentul de altădată se apropiiau de comandantul lor cu zâmbete de batjocură. Sergentul vorbi:

— Vladimir Kusmici, suntem delegați de tovarăși să-ți rupem tresele; nouă nu ne trebuie căpitan.

La aceste cuvinte ofițerul sălță capul, îi privi adânc cu ochii în lacrimi, se ridică apoi și le spuse cu glasul stâns:

— Bine! Ies să vi le dau eu însumi; strângeți-vă toți!

Delegații răzvrătiților ieșiră mormăind. Privii mut și înfiorat pe Kusmici, dar nu putui să spun nimic. Era atâta durere în sufletul nostru, încât vorbele înghetau pe buze și inimele băteau să plesnească.

În câteva clipe soldații se adunaseră în fața bordeliului. Pe fețele lor se zugrăviau rânjete sălbătice, din care dispăruse orice picătură de omenire. Prietenul Kusmici deschise ușa bordeliului și când îi văzu pe toți așteptându-l, mă privi în ochi cu priviri pe cari nu le voi uita niciodată și-mi spuse, zâmbindu-mi dureros:

— Iată revoluția; iată visul meu!

Apoi ieși cu pași împleciți, ca un om beat.

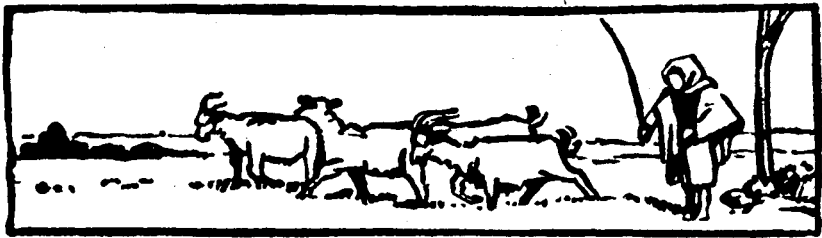
Se opri în mijlocul soldaților și cu vorbă liniștită, domoală, plină de aceeași caldă iubire de oameni, care o însuflețise totdeauna, începu:

— Mi-ați cerut tresele, camarazi. E voia voastră. Vreau să știți însă că ele înseamnă toată cinstea și toată munca mea. Eu nu le-am cumpărat pe bani, ci le-am plătit cu sânge și cu sacrificiu. Dacă mi-au fost puse pe umăr în numele țarului, nu sunt ale lui, ci ale mele. Îmi cereți să mi le smulg și să le arunc; eu nu pot! Vreți să mi le rupeți voi, sunt gata să mă supun.

— La dracu cu tresele! vorbi clătînându-se sergentul Timofte. Ceata de bestii afirmă în hohote lungi.

Vladimir Kusmici îi învălui în privirea înecată de lacrimi, apoi, fără șovăire, fără să clinească, frase ușor revolverul din punga de la șold și-i lipi țeava de tâmpla dreaptă. Răsună un sgomot năbușit, surd, înfiorător, și se prăbuși la pământ. Lovitura nu greșise ținta; în câteva clipe sufletul care nu-și mai găsea astâmpăr în haina lui de lut zburase. Din ochii blânzi, în cari licărise atâta iubire de oameni, se prelingeau încă aceleași priviri calde și vorbitoare, numai că o pânză netedă de tristețe amară se lăsa ușoară și nesimțită și-i învăluia parcă să nu mai vadă pe cei care îi iubise cu adevărat.

ANTON NOUR

Defectele unificării

Ideea modificării legii pentru unificarea administrativă, după abia trei ani dela intrarea ei în vigoare, deschide o problemă mai largă și anume aceea a tuturor legilor de unificare. Nu numai legea administrativă din 1925 s'a dovedit insuficientă pentru nevoile generale ale țării, ci aproape toate legile menite să dea structură armonică vieții noastre publice nu și-au atins scopul. Datorită unei triste mentalități, pe care am semnalat-o și în alte împrejurări, partidul, liberal, care și-a luat însărcinarea să ferească neamul românesc strâns în granițele lui etnice, a socotit că cel mai potrivit procedeu de unificare este să se ia cu furca legile vechiului Regat și să se arunce peste fostele fruntării despărțitoare. În concepția acestui partid, procedeu voia să însemne românism. Legi românești în țară românească, păreau a decretă unificatorii dela București, și lege românească nu poate fi, firește, legea ungurească din Ardeal, legea austriacă din Bucovina, legea rusească din Basarabia. Un șovinism rău înțeles a făcut să se creadă că legislațiile moștenite în nouile provincii erau neapărat duse-mănoase ideii statului național românesc și că în consecință ele trebuiesc pur și simplu desființate. Privind din acest unghiu îngust ansamblul nouii noastre alcătuirii publice și sociale, unificatorii au refuzat să înțeleagă că în afară de unele legi speciale, ușor de modificat în sensul intereselor noastre de stat, legislațiile moștenite în provinciile noi corespundeau riguros unor stări sociale îndelung încercate, satisfăcând obiceiuri și necesități vrednice de ținut în seamă. Pe lângă aceasta, ele aduceau un aport de experiență și perfecționare, care ar fi putut da cele mai bune rezultate, armonizându-se cu rezultatele obținute în același sens în cadrele României libere.

Astfel aproape toate legile de unificare s'au născut moarte. Ele n'au unificat nimic, dar au sporit haosul, au înlesnit abuzul, au frânt ideea de autoritate și au surescitat nemulțumiri firești. Inchiși în mania lor absurdă, unificatorii partidului liberal nu și-au dat seama că refuzând o discuție calmă și obiectivă cu specialiștii diverselor pro-

bleme din nouile provincii săvârșesc un act cu totul contrar ideii de românism, pe care se credeau că o apără. Și rezultatele se pot urmări pas cu pas în toate domeniile, dezastruoase. Nicio lege de unificare nu se poate ține în picioare, fiindcă s'au nesocotit contribuții de preț și s'au perpetuat cu încăpăținare defectuoșitățile de organizare bine cunoscute.

Să ne oprim numai la câteva cazuri curente: ?

Legea contabilității publice s'a unificat extinzându-se asupra nouilor provincii vechea lege a contabilității publice din România liberă. Un sistem de contabilitate publică, mult mai rapid, mai simplu și mai clar exista în Bucovina și ținuturile transilvănene. Specialiștii ardeleni chemați, să expună acest sistem în vederea unificării, au fost trimiși acasă fără să fie ascultați, fiindcă un rău înțeles orgoliu bucu-reștean nu putea să admită că poate fi ceva mai bun decât ceea ce se cunoaște acolo, rutinar, greoi și confuz. Rezultatul e că nouile provincii, cari aveau o contabilitate publică excelentă s'au unificat, îngrădind munți de dosare, duplicate și triplicate, cărora nu le mai vine niciodată rândul la verificare. De ce oare ni-am mai mira că lanțul fraudelor și al actelor de incorectitudine funcționaricească nu se mai curmă?

Sistemul fiscal s'a unificat în același mod. Era în vechea lege a impozitelor directe din Ardeal o dispoziție foarte bună și anume fiecare cetățean posedă un carnet de dare, unde i se înscriau sumele ce are de plătit cu scadențele lor respective. Operația de impunere și plată era simplă, limpede, rapidă. Cetățeanul știa precis ce are de plătit și la ce dată anume și nu-și perdea vremea solicitând cu sperță bunăvoința percepătorului. Sugestiile făcute în acest sens la ministerul finanțelor, deși nu sdruncinau de loc principiul legii, n'au fost luate în seamă. Rezultatul e că am rămas cu sistemul recipiselor, cari pri-lejuiesc nesfârșite abuzuri și încasările merg rău pentru că nimenia nu știe cât și când are de plătit impozitul.

Legile învățământului particular, primar și secundar, născute din aceeași concepție greșită, nu au nimerit-o mai bine. Excesul de românism al autorului a creat o stare ciudată de lucruri, când s'ar fi ajuns la cele mai bune rezultate, dacă s'ar fi ținut în seamă sfaturile specialiștilor din nouile provincii, cari cunosc experiența făcută pe spinarea noastră de asupritorii de cri. Ne gândim câtă inexplicabilă ostilitate trădează înseși organizarea ministerului instrucțiunii, care n'are un singur director de serviciu ardelean. Direcțiunea învățământului minoritar e încredințată unui om, care n'are decât o foarte superficială pregătire pentru aceasta. Ori la ministerul instrucției, mai mult decât ori la care altul, un subsecretariat de stat, încredințat unui ardelean, se impune ca o poruncă.

Ceea ce legislația vechiului Regat n'a putut înlocui în nouile provincii, a fost lăsat în părăsire. Unificarea se realizează aici prin distrugere. Instituția Sedriilor orfanale, care apără așa de bine și așa de corect interesele minorilor rămași fără sprijinul părintesc, agonizează; cealaltă excelentă instituție a Cărților funduare, care excludea

orice confuzie în ideea de proprietate, e lăsată de isbeliște, fără fonduri, fără funcționari, fără localuri convenabile; Zemstvele basarabene au fost pur și simplu desființate. Notariatul public n'a putut fi desființat, dar când s'a încercat introducerea lui dincolo de Carpați s'a opus o sălbatecă rezistență.

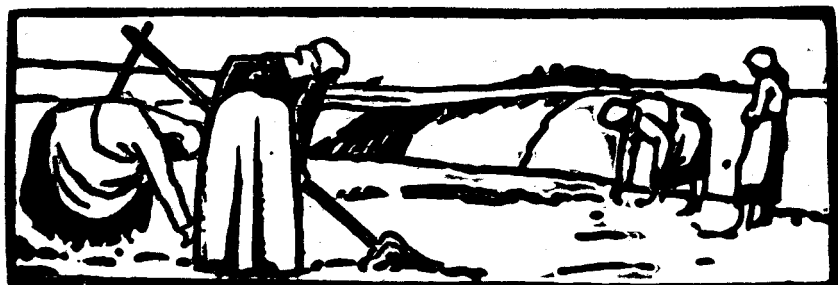
O singură excepție, constituie legea pentru unificarea legii de organizare a bisericii ortodoxe naționale. Bazele de luminoasă organizare bisericească așezate de Șaguna în biserica ortodoxă ardelească au fost acceptate călduros în întreaga țară. Să nu se uite însă, că autorul acestei opere a fost un ministru ardelean, că nu era vorba de organizarea unei instituții de stat și că factorii interesați din cuprinsul țării au fost lăsați liberi să-și aleagă cea mai bună alcătuire de organizare legală, partidul liberal neavând interese directe și sensibile de protejat.

Acum se lucrează la unificarea codului penal. În comisiunea însărcinată să aducă la îndeplinire această vastă operă, alături de inevitabilul Vespasian V. Pella, competent prin naștere în toate domeniile de unificare, nu figurează niciun jurist ardelean, bucovinean sau basarabean. Exclusivismul unificator al partidului liberal n'a admis nici măcar colaborarea unui magistrat „regațean“, care printr'o funcționare mai îndelungată în nouile provincii să aibă contact cu problemele locale speciale și soluțiile juridice aflate în decursul vremilor. În aceste condițiuni e ușor de înțeles ce va fi viitoarea lege pentru unificarea codului penal.

Miști înguste vor căuta să găsească în aceste rânduri expresia inadaptabilității ardelenesti la o viață românească liberă, scuzându-și astfel impotența de a se descătușa ele însăși din rutină. Acestea ne sunt indiferente, pentru că știm că orice adevăr li s'ar pune dinainte, ele vor rămânea insensibile. Regionalismul ardelenesc, cu stupiditățile lui e de mult în vârful spadei noastre și nu noi vom fi aceia cari să cruțăm celălalt regionalism, născut din sectarismul unui partid politic învechit în rele.

Rostul acestor rânduri a fost să arătăm defectele unificării și le-am arătat așa cum sunt pentru a dovedi că nu mici modificări în legi defectoase pot aduce o îndreptare, ci e necesară o revizuire radicală a tuturor acestor legi, cu colaborarea largă a tuturor factorilor autorizați din nouile provincii. Numai așa se va da țării românești întregite o organizație temeinică și numai așa se va pune capăt anarhiei în care trăim astăzi.

D. I. CUCU

Doctrina reprezentării intereselor profesionale

Doctrina reprezentării intereselor profesionale e relativ nouă — ca doctrină — și nu ca idee aplicată în dreptul public al diferitelor țări. Acum vr'un deceniu și jumătate nu era decât o idee abstractă, care nu se bucura decât de prestigiul unei construcții teoretice, fără să i se atașeze vre'o importanță practică. De atunci doctrina a devenit mișcare și se impune opiniei publice, ca și legislatorului și guvernanților ca o viitoare realitate, sortită să vadă lumina zilei mai curând sau mai târziu.

Sufragiul universal pune față în față două elemente, statul și individul. De-o parte statul ca entitate politică, de cealaltă o masă de indivizi, care nu contează decât astfel, fără nici o considerație de aptitudini sau capacitate. Acești indivizi sunt chemați să exercite votul universal, egalitar, individualist, secret, unic și obligator în virtutea calității de simplu cetățean.

Acestui sistem sub care trăim i s'au făcut obiecțiuni: între stat și individ se întrepune o serie de grupări care îndeplinesc un rol social și economic și în care indivizii sunt grupați după diferitele lor interese.

Între aceste grupări în primul loc stă familia, grupare naturală, vitală, de a cărei existență e în funcțiune însăși soarta națiunii și care îndeplinește un rol social și economic, dupăcum în societatea primitivă a îndeplinit unul politic pe care mai târziu și l'a asumat statul.

Urmează apoi asociațiile profesionale, care corespund unor necesități economice în primul rând, iar în al doilea unor necesități sociale, pe care indivizii dispersați nu le pot îndeplini și pe care statul singur n'are posibilitatea să le satisfacă. Să nu se creadă că aceste grupări — persoane morale — sunt o creație artificială, care corespunde

unui rol pe care l-i l'au atribuit oamenii. Nu, asociațiile profesionale corespund unor necesități reale, în urma cărora de altfel au și luat naștere, nu sunt indispensabile vieții economice și sunt chemate să îndeplinească un rol intermediar între stat și individ. De aceea revoluția franceză distrugând orice corporație, orice societate a lăsat un rol de mijlocitor fără interpret, rol pe care statul nu și l'a putut asuma, și pe care individul nu l'a putut îndeplini. Aceasta soluție de altfel s'a văzut condamnată să nu supraviețuiască unei scurte epoci, și astfel Franța după o serie de legi intermediare a consacrat prin legea din 1 Iulie 1901, libertatea deplină a asociațiilor.

Rolul asociațiilor în organizația de stat este manifest, nu se poate conta fără de ele, rămâne însă o situație de fapt și nu una de drept. Un individ nu poate cere protecția unor interese sociale și economice atâta timp cât nu face parte din corpurile legiuitoare sau din guvern, căci se presupune că are în vedere mai întâiu de toate, propriul său interes. Singura competență este asociația profesională; ș'atunci când un element ni se interpune între individ și stat, care ar fi rațiunea ca el să fie înlăturat din organizarea politică.

• Care este ființa sufragiului universal?

A face să voteze cât mai mulți indivizi posibil, să reprezinte națiunea în corpurile legislative cât mai perfect. Însă atunci când cetățenii votează numai în virtutea calității lor de indivizi se pierde din considerare calitatea de membru al unei familii sau aceea de membru al unei colectivități intermediare care are interese proprii și distincte față de acele ale indivizilor în partea și de ale altor colectivități.

Reprezentarea intereselor fiind la o reprezentare cât mai perfectă a națiunii, o reprezentare a indivizilor în cadrele familiei și a grupului social din care fac parte. Parlamentul va deveni atunci o adunare politică-economică având o structură identică — sau aproape — cu aceea a națiunii. Până în prezent doctrina reprezentării intereselor n'a trecut într'un sistem de organizare pozitivă în toată plenitudinea ei, numeroase încercări parțiale însă nu lipsesc.

S'a căutat sau o juxtapunere a unui Parlament economic alături de Parlamentul politic cum e Reichswirtschaft-ul german, sau introducerea în sânul Parlamentului politic a unor membri exponenți ai diferitelor interese. Astfel Spania prin constituția din 1876 pe lângă senatorii aleși și acei numiți de coroană mai prevedea 9 senatori reprezentanți ai clerului, 10 ai universităților și 5 ai societăților economice.

În România reprezentarea intereselor și-a găsit o largă aplicare în organizarea Senatului. În primul rând sunt reprezentate interesele bisericii prin senatori de drept în număr de 23, care reprezintă biserica ortodoxă și greco-catolică, urmează învățământul superior cu un senator pentru fiecare universitate, camerele de comerț secția industrială și comercială cu 8 senatori, camerele de muncă cu 4 senatori, camerele agricole cu 4 senatori, apoi președintele „Academiei române“ care deasemenea poate fi socotit ca un reprezentant al interelor celei mai înalte instituții de cultură.

Rezultă că reprezentarea intereselor și-a găsit loc, în parte, acolo unde principiul democratic servește mereu de bază organizației de stat.

De altfel doctrina reprezentării intereselor e prezentată de proto-goniști sub două aspecte :

a) Cel dintâiu susținut de Ch. Benoist vede în reprezentarea intereselor o mai bună organizare a votului universal, un supliment al principiului democratic. Însă această idee contrazice principiul suveranității naționale și al votului universal egalitor și individualist. Nici Ch. Benoist n'o neagă, însă principiul democratic pentru a păstra deplina lui vigoare n'are nevoie de acel al suveranității naționale — pură metafisică constituțională — care poate fi ignorată cu folos.

b) Al doilea aspect al acestei doctrine prezentat în toată plenitudinea de „Acțiunea Franceză“, este acela al negațiunii principiului democratic. „Acțiunea Franceză“ nu vede în principiul democratic decât o farsă jucată cu succes, menită să astâmpere tulburarea poporului și să-i dea impresia că reține și exercită o putere când în realitate n'are nimic.

Ce însemnează acel unic moment care se succede — în mod normal din patru în patru ani — în care cetățeanul depune un vot în urmă, dacă nu o subtilă tragere pe sfoară ?

„Acțiunea franceză“ nu vede decât rolul economic pe care poporul e chemat să-l joace la conducerea țării, rol activ de supraveghetor a propriilor sale interese și nu un rol pasiv, rol de spectator chemat să aplaude sau să fluere după ce totul a fost făcut, căci reprezentarea intereselor în adevărata ei accepțiune trebuie să fie un remediu nu un paliativ.

Organizarea unei reprezentări a intereselor întâmpină oarecare dificultăți. Întâiu care va fi criteriul după care vor fi divizați în clase, căci nu-i vorba să voteze numai plugarul, sau funcționarul, c't fiecare individ să voteze în sânul clasei de care-l leagă interesele ; și dacă interesele îl leagă de mai multe, cum se va soluționa chestiunea ?

Lieyes autorul constituției din anul VIII mai târziu devenită constituția imperială a lui Napoleon I, încă în anul III (1795) propuse în momentul votării constituției din acest an, reprezentarea celor 3 mari industrii cari compun mișcarea economico-omenească : industria rurală, industria citadină și cultura omului, aceasta zicea el pentru a asigura mai bine reprezentarea națiunii.

Presupunând odată acest criteriu găsit, se ridică alături chestiunea organizării Camerei constituită pe bază de reprezentare a intereselor.

Chestiunea e, să i-se atribue acestei Camere aceleaș puteri ce până acum se atribuiau Parlamentului politic, sau să i-se dea un rol consultativ — situație pe care o are Reichwirthschaftsrat-ul german —.

Fostul președinte al republicii franceze Millerand, a preconizat într'un celebru discurs un Senat profesional.

Un decret din 16 Ianuarie 1924 crea în Franța un „*Consiliu național economic*“ ales pe baza reprezentării intereselor și care se

bucură de oarecare prerogative, are un anumit drept de inițiativă față de puterile publice și poate prezenta Camerelor proiecte de legi în materie economică. Toată lumea e de acord să atribuie chestiunile de ordin economic camerei economice. Dificultatea constă însă a distinge chestiunile politice de cele economice, care se întretes mai mult decât se disting.

Se vede din cele două exemple de până aici că nu criteriul după care interesele să fie reprezentate, n'a fost imposibil de găsit însă camerele economice nu sunt decât complimente ale Corpurilor legislative, ceea ce foarte probabil nu-i decât epocă de tranziție dela Parlamentul politic la cel economic.

Toate dificultățile ce le-ar întâmpina organizarea reprezentării intereselor nu sunt decât chestii de oportunitate politică și de simț de înțelegere a situației. O soluție a priori nu este posibilă. Fiecare țară va trebui să și-o găsească singură, adecuată necesităților economice și sociale, ca să nu dea naștere unei instituții neviabile.

Ceea ce trebuie e o organizare întemeiată pe necesități sociale și economice. Statul modern este statul economic, în care chestiunile de acest ordin tind să devină primordiale.

Parlamentul va fi de aici înainte străjuitorul intereselor economice naționale, iar nu autorul sau aprobatorul tuturor inepțiilor politice.

Ne ridicăm contra principiului perimat al sufragiului universal, egalitar și individualist. — Glumă — de vremuri bune — menită să treacă într'o zi sau alta în muzeul antichităților de drept public.

SEMPRONIU LUPAȘ

Prieteni tradiționali: sârbii

Punând față în față politica iugoslavă și română privitoare la ocrotirea consângenilor unora și altora din cele două state, încheiam — mai acum câțva timp — cel mai frist bilanț pentru soarta românilor rămași dincolo de frontiera nedreaptă a Banatului. Norocul nu ne-a favorizat nici deatunci încoace, căci iată, o nouă povară vine să apese balanța aplecată a durerilor românești.

Ocupându-ne de convenția școlară româno-iugoslavă spuneam că, delegația noastră avea misiunea să discute întreaga problemă a românilor din Banatul sârbesc, școlară și bisericească. Dar la stăruințele guvernului din Belgrad care — motivând cu situația politică internă — ne-a cerut să scindăm chestiunea, lăsând pe cea bisericească pentru mai târziu, pentru împrejurări mai prielnice — am cedat. Rezultatele tratativelor se cunosc. A trecut un an și mai bine de când Regulamentul școlară a fost încheiat și de când guvernul iugoslav mereu refuză să-l aplice. Ba ceva mai mult! El a luat măsuri diametral opuse acelorora prevăzute în Regulament. La școala normală din Vârșeț sârbii au creiat o „secție românească“, pe care au încredințat-o unui profesor sârb, de limbă și de lege. Evident, sârbii au adoptat sistemul crezut decedat al universităților maghiare, unde limba și literatura românească se propuneau în ungurește. Au botezat-o, totuși „secție românească“, pentruca să ne scoată ochii și să faie calea eventualelor noastre plângeri!

Dar să revenim la chestiunea bisericească, unde sârbii nu au nici un angajament formal și să înregistrăm actele lor de „prietenie tradițională“, cum se exprimă, la toate ocaziile, diplomația noastră mai mult sau mai puțin românească.

Guvernul iugoslav, vezi Doamne, n'a îndrăznit să se lanseze în discutarea chestiunilor bisericești, din motivul că dl Pribicievici, șeful politic al sârbilor din Croația nu tolerează ca în cuprinsul Iugoslaviei să fie două biserici ortodoxe, una sârbească și alta românească. Teama guvernului iugoslav de acest fruntaș a fost atât de mare, încât de atunci și până astăzi n'a mai suflat niciun cuvânt. Scuza, pe

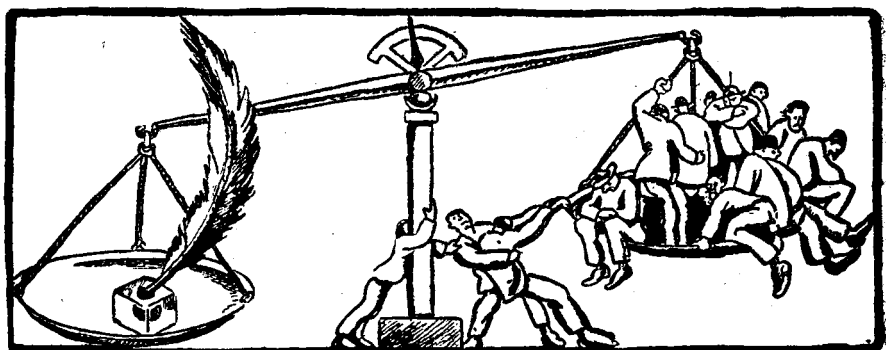
semne, i-a fost primită, de vreme ce, guvernul român n'a mai găsit oportun și de cuviință să reia chestiunea.

Dar guvernul iugoslav n'a vorbit, ci a acționat. El a uzat de argumentul amintit numai spre a-și masca adevărata sa politică față de români și pe care nu odată am arătat-o în toată goliciunea ei, ca fiind una din cele mai dușmănoase. Sustragându-se dela calea deschisă și cavalerască, guvernul iugoslav a apucat drumuri lăturalnice, cu intenția ca, fără discuții reciproce să rezolve aceeași problemă a sârbilor dela noi și, punându-ne apoi în fața unui fapt împlinit, să nu mai putem invoca principiul reciprocității. Căci iată cum înțeleg cradincioșii noștri aliați să slujească și să cultive „prietenia lor tradițională“.

Refuzând pe deoparte discuțiunile în vederea aranjării chestiunilor bisericești, în ultimul an ei au făcut totul pentru ca să reinvie episcopia sârbească a Timișoarei în drepturile ei de mai înainte. Au numit înainte de toate un vicar, iar episcopul Letici își împarte anul de păstorie între Chichinda și Timișoara, șase luni petrecând la noi, iar celelalte în Iugoslavia. Planul acesta este cât se poate de străveziu. La un moment dat, ne vom trezi în fața argumentației, că guvernul iugoslav nu poate să discute chestiunea bisericească pe bază de reciprocitate, deoarece lipsesc elementele acestui principiu. Ei nu cer creierea unei noi episcopii la Timișoara, căci o au, pe câtă vreme noi n'am avut (decât la 1848, timp de câteva luni, din ordinul lui Eftimie Murgu) și nu aveam în Iugoslavia episcopie. Dacă sârbii au înființat o episcopie și la Becicherec, respectiv Chichinda, al cărui titular este tot episcopul Letici, aceasta firește, nu privește statul român.

Dar veți întreba, desigur, dacă factorii noștri politici înțeleg tot așa de bine planul sârbilor și dacă au luat vreo măsură de prevedere. Că organele în drept n'au acționat, asta o știm cu toții. Pentru că în cazul de față o singură măsură era posibilă și corespunzătoare, aceea de a numi cu dela sine putere, un vicar român la Vârșeț. Ori, aceasta nefăcându-se, înseamnă că ministerul nostru de externe nu și-a făcut datoria. Că guvernul român înțelege măcar unde bate politica sârbească? — noi ne îndoim și de aceasta. Cum o să înțeleagă un guvern marea durere a Banatului ciopârțit, când reprezentantul lui în Parlament și guvern este d-l Richard Franasovici, sârb sadea și care mai curând își pleacă urechea la suspinele fraților săi de sânge? Mergeți în Valea Dunării, stați de vorbă cu românii de-acolo, sau interesați-vă de isprava „amicilor Greciei“ cari ne reprezintă țara la Belgrad și vă veți convinge. Veți înțelege atunci, de ce, după zece ani de despărțire românii din Iugoslavia nu ne mai consideră frați, de ce nu mai leagă nici-o nădejde de noi, ci se gândesc să ceară ajutor de aiurea, dintr'un loc care va face ca „prietenia tradițională“ cu sârbii să troznească din toate încheieturile, dacă mai ținem la prestigiul nostru de stat românesc conștient de datoriile sale.

P. NEMOIANU

Alegerea dela Bistrița

Pentru lămurirea deplină a opiniei publice asupra celor întâmplate cu prilejul alegerii de senator dela Bistrița, publicăm mai jos scrisoarea dlui Octavian Prie, președintele organizației partidului poporului din Cluj, către d. Octavian Goga.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iubite domnule Goga,

Când veți primi această scrisoare veți fi desigur pus în cunoștință de cauză asupra celor ce s'au petrecut cu ocaziunea alegerilor de la Bistrița. Cum, cu toate acestea, mai țin să adaog unele lucruri eventual necunoscute de dv. este că avem tot interesul ca să fiți perfect informat de cele ce s'au petrecut în capitala județului grăniceresc din nordul Ardealului.

Înainte de toate vreau să schitez pregătirile ce s'au făcut în vederea succesului electoral; șefii noștri de organizații precum și toți acei ce au fost anunțați ca să se prezinte la fața locului, au venit aproape toți. Au fost trimiși cu toții la locurile destinate și au început o vie propagandă conform unui plan bine stabilit.

Țin să vă informez că propaganda făcută de oamenii noștri a fost foarte bună și am sincera convingere că dacă am fi putut să susținem lupta până la urmă și să fim de față prin bărbații noștri la secțiile de votare, am fi eșit învingători cu o majoritate respectabilă.

Pe Valea Șieului, pe Bârgău pe unde am fost și eu personal, m'am convins de popularitatea pe care o are candidatul personal aici, iar rapoartele pe care le-am ascultat, trimise dela Lechința, Măgheruș precum și din ținuturile Mocod, Năsăud, ținuturi cari erau considerate ostile nouă și absolut inexpugnabile, ne-au convins și determinat să dăm un asalt general pentru a cuceri definitiv acest județ pe seama noastră.

În situația aceasta, strălucit de favorabilă, a căzut ca un trăsnet „răpirea” părintelui D. Manu dela Gherla. Nu știu cine s'a putut gândi la o glumă atât de proastă, care sunt convins că este departe de oamenii noștri.

Cu toate acestea, comedia a fost utilizată de către agenții partidului național chemați din toate părțile și într'un număr cum eu nu i-am mai văzut nici odată la alegeri și care imediat au mobilizat pleava socialistă, unguri și evrei pentru a cere de la Victor Moldovan pe dispărutul părinte.

Trec peste cele ce s'au întâmplat, fiindcă le veți cunoaște din alte informații. Cele ce vreau să vă spun în legătură cu această întâmplare este că dacă nu era părintele Manu, s'ar fi căutat un alt pretext ori care ar fi fost acela pentru a pune teroarea scandalagiilor împotriva noastră.

Grozav se temeau de cădere. Aceasta am văzut-o și din împrejurarea cum trimiteau în roiuri pe toți oamenii lor din Cluj și din tot Ardealul. Au mers la fața locului până și Romul Boilă, pe care nu l-am văzut niciodată la alegeri, Petre Poruțiu, ba chiar fostul subsecretar de stat, Sever Dan șchiopăta în fruntea derbedeilor mânăndu-i să devasteze casa lui Victor Moldovan. Nu mai amintesc de Hațegan, Aciu, Aurel Lazăr, Bilț, Bogățelu și Vaida Voevod, care de regulă sunt la toate alegerile. I-am spus lui Sever Dan: „De ce ați venit în numărul acesta mare, dacă spunei că suntem neexistenți în Ardeal?”

Am convingerea că în turneele lor electorale au văzut cât sunt de impopulari și cât de problematică este biruința lor la Bistrița.

Aceasta i-a determinat probabil, să provoace scandalul cu părintele Manu.

Cu atât mai mult, cu cât d. Iuliu Maniu, în ordinele trimise tuturor organizațiilor din Transilvania să ia parte la alegerile de la Bistrița, le explica în sensul că această alegere constituie o indicație pentru succesiunea la guvern, fapt confirmat nouă între alții și de către d. Sever Dan și Aurel Socol. Tot întru confirmarea intențiilor de scandal înainte preconizate servește și faptul că așa zișii „chemăriști” din Cluj înainte de a se fi produs cazul părintelui Manu, au convocat Joi la Cluj o ședință la ziarul Patria în care cereau d-lui Iuliu Maniu să le îngăduie să pună în aplicare planul de luptă hotărât la Alba Iulia, adică teroare prin bande de bătăuși și prin aliații lor socialiști și comuniști. (Vezi comunicatul deghizat apărut în Patria cu data de Vineri 21 Septembrie).

Drept rezultat, în dimineața zilei de Sâmbătă naționaliștii au desfășurat teroarea în tot județul, începând-o la Bistrița dimineața la oarele 9, și continuând-o la Mocod, Năsăud și la toate celelalte secții de votare de unde au alungat prin bătăi pe toți delegații noștri.

La Bistrița sub comanda „chemăriștilor”: Tudor Dan, Victor Marcu, Emil Pop președintele lor, apoi Nașcu, Coroianu, Munteanu și alții, în asistența d-lor Sever Dan, Aurel Lazar, A. Aciu, Bohotel, Romul Boilă, Bilț, etc. au asaltat casa lui Victor Moldovan se-

chestrând pe toți câți erau acolo, până când în urmă atât Victor Moldovan cât și ceilalți prieteni ai săi au fost siliți, ca după peripeții ale căror amănunte le veți afla, să părăsească orașul și toate secțiile de votare.

Noi am încercat să rămânem pe poziție atât în Bistrița, cât și în județ, dar acest lucru fără de vărsare de sânge ne-ar fi fost imposibil după ce repetatele noastre insistențe la poliție, la jandarmi, la procuror și la armată, au rămas fără rezultat. Vreme de șase ore am rezistat cu revolverele în mână și nimeni nu ne-a venit în ajutor decât patru polițiști care au fugit imediat și procurorul care a venit singur și care în loc să disolve mulțimea din curtea și de pe scările casei, a pătruns în casă căutând pe unul din prietenii noștri, care și-ar fi făcut drum cu revolverul în mână, ca să-și salveze viața.

Din această scurtă schițare vă puteți convinge că în Ardeal, administrația și organele de siguranță sunt inexistente, lipsite fiind de orice autoritate, ba lăsându-ți impresia că erau de conivență cu cei din partidul național și alianți lor tulburători.

Poate ar fi interesant să vedeți dacă d. R. Franasovici sau alții de la București nu au vreo legătură cu această complicitate evidentă a autorităților. Cu atât mai mult cu cât ne-a surprins că în ceata tulburătorilor dela Bistrița erau numai muncitori, birjari, zidari și alte elemente de suburbie, dar niciun țaran nici din Bistrița nici din împrejurimi.

Evident, apare din toate acestea, că partidul național la Bistrița a încercat pentru prima oară să-și pună în practică planul dela Alba-Iulia, ținut până acum în secret și desvăluit aici, prin aplicarea teroarei agenților electorali.

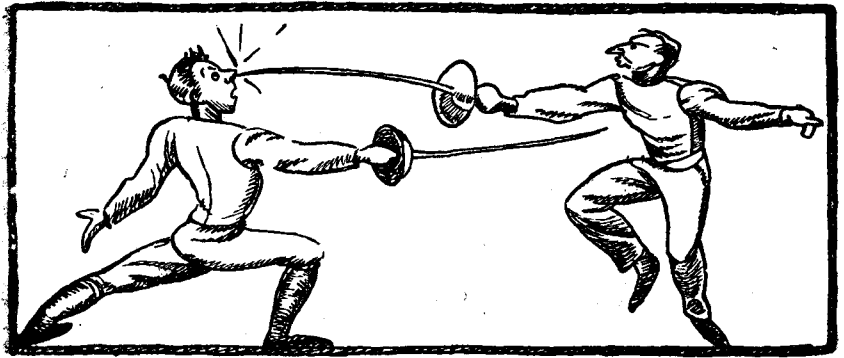
Ăceasta este relatarea exactă, succintă a celor întâmplate la Bistrița.

Ar fi interesant să se vadă care este partea guvernului în aceste evenimente, mai ales că d. Sever Dan, omul de legătură între partidul liberal și partidul național, era cu noi în tren Vineri noaptea spre Sâmbătă, însoțit de un șef al „chemăriștilor” Gh. Munteanu de la *Patria* și spunându-ne că el, Sever Dan, este pentru prima oară în județ în campanie electorală, și că a venit după îndelungate insistențe dela București.

La un ceas după sosirea dlui Sever Dan s'au început tulburările.

Cu cele mai adânci sentimente de dragoste,
Cluj, la 23 Sept. 1928.

OCTAVIAN PRIE

GAZETA RIMATĂ

O răpire senzațională

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*La alegerea dela Bistrița
câțiva necunoscuți au răpit
pe părintele Man din Gherla.*

„Lupta“

*Par'că=i o filă de roman!
M'am minunat când am citit,
Că răpitorul popă Man
A fost, la rândul lui, răpit.*

*L'au dus departe, pe șosea,
(Părintele era cu chef)
De dorul lui, Maniu plângea
Ca o mireasă, — bietul șef!*

*Iar eu în mine mă gândesc,
Că lumea s'a întors pe dos,
Că zmeii, azi, nu mai răpesc
Pe fată, ci pe Făt=Frumos!*

Bocesc sărmanii cârciumari
Văzând că nu se bea nimic,
Și paisprezece fete mari,
Care dansau la „Majestic“...

Stau toți Țigani, triști și muți,
Făcându-și semne din arcuș,
Privesc în gol, cu ochi pierduți,
Cui să mai cânte ei acuș?

În colț, un chelner cam murdar
Își șterge nasul pe furiș,
Jehind în fracu-i funerar
Decesul unui gras bacșiș...

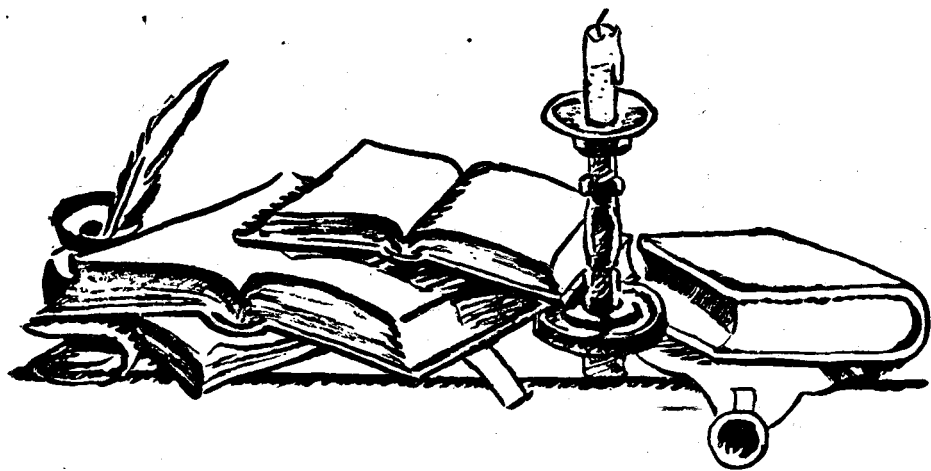
Noroc, că după-un mic ocol
Părintele a fost scăpat,
Și s'a întors, cu pas domol,
Încet, spre cârciuma din sat.

S'a năncins apoi un zaiafet,
Cum n'a mai fost de zece ani,
Cu băutură berechet,
Cu joc, cu dame, cu țigani.

Se'ntoarce fila de roman!
Când am aflat m'am liniștit.
Rătăcitorul popa Man
Pierdut a fost, și s'a găsit...

CUCURUZEL BANDI

— artist-lăutar în Gherla —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INSEMĂRI

Optimism și alarmism. — Șeful actualului guvern liberal e, fără îndoială, un bărbat optimist. Pe toate le vede printr'o pereche de ochelari trandafirii. Dacă n'ar avea de dus pe umerii săi soarta financiară a unei țări întregi, d. Vintilă Brătianu ar scrie istorioare pentru copii sau ar compune romane gen-tile pentru domnișoare sentimentale.

Increzător în steaua sa norocoasă, d. Vintilă Brătianu nu concepe decât știri favorabile. Ține morțiș că am câștigat procesul optanților la Geneva, anunță peste tot că împrumutul s'a încheiat în condițiuni avantajoase (un chilipir, nu altceva !) și aruncă toate fulgerile sale de Jupiter tonans al puterii împotriva tuturor celor cari îndrăznesc să spună că recolta anului 1928 e mediocră.

Pe toți aceștia, ca și pe aceia cari au susținut că procesul optanților nu e câștigat sau nu sunt tocmai convinși că împrumutul se va încheia în condițiuni avantajoase, actualul președinte al Consiliului, cu un cuvânt aspru și destul de scurt (trei silabe!) îi numește : alarmiști.

Alarmiști sunt, cu alte cuvinte, toți cetățenii români, cari nu consimt să sărbătorească înainte de vreme o biruință așteptată, dar nu și dobândită ; cari văd cu îngrijorare cum tratativele noastre în străinătate merg dintr'o boală lungă la o moarte sigură ; cari au văzut cu ochii lor județe întregi părjolate de secetă, cu câmpuri triste și sterpe, unde nu s'a cules și nu se va culege nici un știulete de porumb...

Toți acești oameni cu scaun la cap, cari văd realitatea, înțeleg primejdia și se tem de urmările unei situații grele, sunt niște dușmani ai patriei. Singurul ei amic veritabil e d. Vintilă Brătianu, care nu vrea să afle nimic, nu vrea să știe nimic și nu vrea să înțeleagă nimic; care, în loc să combată rău, pur și simplu îl ignorează.

O fi și aceasta o soluție, dar nouă ni se pare că nu e cea mai bună. Am spus-o mereu și am avut dreptate în totdeauna. Când d. N. Titulescu s'a întors astăvară, surăzător și obosit, spunându-ne (amăgindu-ne!) că procesul optanților s'a închis definitiv cu câștig de cauză pentru România, noi nu ne-am lăsat înșelați de felicitările și buchețelele de flori, cari se revărsau de pretutindeni, ci am privit lucrurile drept în față, arătând că lăudăroșia fostului nostru ministru de Externe nu era, din nenorocire, întemeiată. La fel am procedat față de tratativele financiare ale guvernului. N'am scos broșuri în limbi străine, ca să spunem bancherilor apuseni că România e o țară de hoji, căreia nu trebuie să i se încredințeze nici măcar un dolar. N'am sabotat împrumutul. N'am transpus lupta noastră politică internă dincolo de hotare. Dar am spus răspicat, la noi acasă, că partidul liberal condiționând rămânerea sa la cârma țării de reușita împrumutului va determina pe capitaliștii străini (destul de bine informați asupra stărilor din România) să pretindă concesiuni, pe cari un alt guvern, cu mâinile absolut libere, n'ar fi silit să le accepte. Viitorul apropiat va arăta cât de întemeiată e această convingere a noastră.

Acum a venit rândul recoltei. Ce folos vom avea dacă vom ascunde adevărul? Pe cine vom înșela? Pe țărani, cultivatori de pământ din atâtea regiuni, cari n'au strâns nimic în pătule și n'au nici măcar grăunțe de sămânță? Pe financierii străini, cari primesc, pe altă

cale, știri exacte despre producția noastră agricolă? Pe noi înșine, cari ar trebui să ne gândim din vreme la măsurile de complectare a recoltei neîndestulătoare?

Mărturisim, că în asemenea împrejurări e preferabil să fii alarmist decât optimist. Alarma poate să fie dată de prudență, dar optimismul care nu se bazează pe nimic e neghiobie curată.

Politica foștilor voluntari. — Uniunea foștilor voluntari din Ardeal și Banat și-a ținut congresul ei anual la Brașov în zilele de 20 și 21 Septembrie 1928.

Desbaterile n'au deșteptat, spre regretul nostru, un interes deosebit. Acest lucru l'a mărturisit pe față unul dintre vorbitori, d. dr. Valer Pop, fost deputat care a pus problema în toată seriozitatea ei. Uniunea foștilor voluntari nu s'a remarcat în ultimii zece ani printr-o activitate comparabilă cu aceea a camarazilor săi din alte țări. Pricina acestei stagnări trebuie căutată tot în mijlocul frământărilor noastre politice. Partidul liberal nu i'a iubit pe foștii voluntari, iar partidul național a vrut să-i întrebuințeze pentru scopurile lui electorale.

E păcat, că o frumoasă idee, care putea să prindă rădăcini adânci pe pământul Ardealului și Banatului, a fost zădărnicită de lipsa de înțelegere a guvernanților noștri și de primejdioasa orăvravă a rivalităților de partid. Foștii voluntari, cari s'au declarat cetățeni ai României întregite într'un moment când izbânda finală era numai un vis frumos al unui popor lovit de nenorociri, ar fi trebuit să se înfățișeze, și după întoarcerea acasă, prin coeziunea lor conștientă, ca o puternică forță creatoare în slujba ideii naționale. Așa s'a întâmplat în Cehoslovacia, unde cei 100 de mii foști legionari sunt astăzi cei mai prețioși și cei mai siguri susținători ai consolidării

statului, pe toate tărâmurile și, în primul rând, pe cel economic.

Noi n'am făcut aproape nimic în această privință. Modesta *Bancă a Voluntarilor* dela Cluj, înființată cu un capital neînsemnat de 1 milion de lei (aceeaș instituție în Cehoslovacia are un capital de 70 milioane coroane), se datorește inițiativei câtorva intelectuali săraci. Raza sa de acțiune nu se poate întinde, deci, prea departe. Statul n'a dat nicăeri o mână de ajutor. Foștii voluntari au primit făgăduiala, că vor fi împroprietăriți cu precădere. (Cum s'a făcut în Cehoslovacia.) Au rămas cu făgăduiala. Au încercat, la un moment dat, să înființeze o mică cooperativă industrială, cu gândul de a lărgi mai târziu domeniul acestor întreprinderi. Planul n'a reușit, fiindcă nimeni nu le-a acordat sprijinul.

În schimb, foștii voluntari sunt îndemnați să intre cu totădininsul în vârtejul întrecerii dintre partide. În ziarul *Patria* s'a publicat de curând, după congresul dela Brașov, un articol de observații și comentarii, în care se arată că „din discuțiile avute s'a desprins clar hotărârea voluntarilor de a intra și ei în luptă pentru introducerea legalității în țara noastră și pentru ameliorarea situației grele în care se zbate România din cauza conducerii incapabile”. Prin urmare, foștii voluntari sunt îndemnați să îngroașe rândurile partidului național-țărănesc, luptând și ei pentru răsturnarea guvernului actual.

Nu credem, că aceasta e cea mai bună cale pentru a se păstra necesara solidaritate între rândurile foștilor voluntari. Nu pentru că situația grea în care se zbate România n'ar avea dreptul la o ameliorare; nu pentru că guvernul liberal, care se găsește la conducerea țării, ar merita indulgență; ci pentru că Uniunea foștilor voluntari, orice s'ar întâmpla, trebuie să rămână dincolo de

raza frământărilor pentru dobândirea puterii.

Iubiți prieteni, dacă voiți să ucideți Uniunea, aruncați-o în arena luptelor politice. Garantăm de rezultat!

Bucătărie național-țărănistă. — Autorul „Gazetei Rimate” din ultimul număr al revistei *Țara Noastră* a aflat că un restaurator dela Sovata a avut fantazia să și boteze un fel de mâncare de pe listă: *Ragoût á la Maniu*. O vară întreagă, vizitatorii frumoasei stațiuni balneo-climaterică de lângă Tg. Mureș au citit plini de mirare expresia culinară a șugubăului ospătar și desigur s'au întrebat: — „E aluzie, sau nu e?” *Ragoût* în bucătăria franțuzească, e un fel de amestec de resturi de zarzavat, în care fadul pătrunjel și dulciul morcov predomină. Mai puțin picant și mai puțin complet decât ghiveciul d-lui Barbu Știrbey, *ragoût*-ul e o slabă pasișă a cestuia, și ca orice imitație e un produs culinar inferior. Dece oare restauratorul dela Sovata s'a gândit să facă această apropiere: *Rapoût* și d. Maniu? Cine e cu pătrunjelul și cine e cu morcovul, în combinația de ghiveci prost a partidului național-țănist? D. Maniu sau d. Mihalache? Noi credem că amândoi, et pour cause! Fantezia culinară a birtășului dela Sovata poate fi o definiție pentru partidul național-țărănist. Ne gândim, însă, că oricum ar fi modelat-o admiratorul partidului național-țărănist din cocheta stațiune ardelenească, aluzia răutăcioasă n'ar fi putut fi evitată. Gândiți-vă cum sună, dacă ar fi fost scrise în lista de bucate a restaurantului Ștefan, aceste numiri: Ciulama á la Maniu cu mămăligă țărănistă; Ciorbă de dovlecei á la Mihalache; creeri cu ou la Madgearu; becsinalt á la Cicso-Pop; tocană pi-părată á la Aurel Dobrescu; cremă parfumată á la Mihai Popovici; supă de gullii á la Popa Man; varză opărită

á la Vaida-Voivod; mazăre sleită á la Răducanu; găscă jumulită pe varză acră democrată á la Mironescu etc. etc. O listă completă. Recunoaștem însă că *Ragout á la Maniu* e mai reușit. Exprimă mai mult și mai plastic.

Un gest elegant. — Conducătorii Ungariei țin foarte mult la eleganță. Nobilimea maghiară, care se consideră cel puțin egală în compoziție și maniere celebrei nobilimi engleze, nu pierde niciun prilej să se infățișeze în cât mai strălucitor aspect. Se vede însă că numai infățișarea nu ajunge. Eleganța nobilimei maghiare conducătoare dispare când sbucnesc din adâncuri torențele de lavă sufletească ancestrală. Cazul recent petrecut dlui Juvara, delegatul nostru la Liga Națiunilor e unic în uzanțele diplomatice. Delegații statului vecin s'au cam ciocnit cu delegatul nostru în discuția bine cunoscutei chestiuni a opțiunilor. Firește argumentele n'au menajat. Reprezentanții celor două state în litigiu s'au străduit să-și apere fiecare interesele țării lui cu toată puterea de convingere și argumentare de care era capabil și delegatul nostru d. Juvara a avut bucuria de a înregistra un frumos succes asupra adversarilor săi de la Liga Națiunilor.

Dar desbaterile s'au terminat și civilizat se înțelege că orice adversitate încetează dincolo de sala de ședință. Nobili și eleganți, reprezentanții Ungariei fac excepție. Ministrul cu blazon, care reprezintă guvernul cu blazon al dlui Bethlen, la Geneva, a primit poruncă să refuze delegatului României viza de trecere prin Ungaria pentru a se întoarce acasă. Motivul a fost găsit de cea mai nobilă și inteligentă manieră. Delegatul român a manifestat sentimente ostile față de Ungaria și de aceea Ungaria nu-l poate admite pe teritoriul ei nici câtă vreme îi trebuie trenului expres internațional a o traversa. Deci d. Juvara a luat o altă cale.

Ciestul acesta trădează o specifică lipsă de seriozitate și clasează o țară, care poate fi nevinovată, într-o categorie nu prea măgulitoare. El dovedește încă odată că cercurile conducătoare ale Ungariei sunt incapabile să se pună în pas cu vremea. Desigur d. Juvara nu va fi suferit zăbovind cu câteva ore pe o cale ocolită pentru a reveni în țară. Eleganța nobilimei maghiare întârziate suferă însă considerabil de pe urma acestei război nări copilărești.

Alegeri noi. — Situația politică din Iugoslavia e departe de a se fi lămurit. Fierberea din Croația continuă. Partidele de opoziție, cari refuză categoric să mai ia parte la lucrările Parlamentului din Belgrad, boicotează întreaga viață publică a Regatului, manifestând decalate tendința de separatism.

Adevărat, că succesorii răposatului Ștefan Radici nu și-au formulat încă un program de revendicări precise, pluriind și mai departe în atmosfera neguroasă a unor nemulțumiri fără doctrină. Nici recentul interview, pe care d. Svetozar Pribicevici, șeful grupării democrate l'a acordat ziarștilor iugoslavi nu lămurește ținta finală a luptei. Frunzașul coaliției partidelor de opoziție din Croația n'a oferit decât argumente strategice: — „Opoziția nu poate admite teoria compromisurilor și de aceea nu cere concesiuni nici dela alții. *Chestiunea principală* o formează efectuarea de noi alegeri. Dacă actualul guvern, sau alt guvern în care s'ar afla actualele partide guvernamentale, ar efectua alegerile, opoziția nu le va recunoaște și lucrurile ar rămânea ca înaintea alegerilor“.

Am reproduș aidoma cuvintele dlui Svetozar Pribicevici, fiindcă stările din România, fără să prezinte aspecte atât de îngrijitoare, seamănă mult cu stările din Iugoslavia. Autonomia Ardealului n'o mai cere, firește, nimeni, dupăce

fostul nostru partid național, redus la o fragmentară expresie electorală, a simțit nevoia să părăsească baza sa provincială de operații, contopindu-se într-o grupare cu ramificații pe toată suprafața țării. Dar alegeri noi cere și opoziția național-tărănistă din România. Alegeri noi, cari, spre dăzosebire de cele făcute anul trecut, să fie *libere*. (Partidul național-tărănist a dovedit de curând, la Bistrița, cum înțelege să se folosească de această dorită *libertate* a alegerilor).

Prea bine! Nu trebuie, însă, să se exagereze valoarea exclusivă a unei viitoare consultări populare. D. Svetozar Pribicievici (și după d-*sa* d. Iuliu Maniu) soțotește că aceasta e *chestiunea principală*. Să facem, deocamdată, noi alegeri, — și, pe urmă vom vedea...

Nu-i tocmai așa. Alegerile n'au fost niciodată *un scop*, ci un *mijloc*. Parla-mentele nu sunt binefăcătoare prin ele înși-le, ci prin formula politică pe care o reprezintă. Nu interesează atât câte *voturi* e în stare să strângă o grupare politică, ci interesează ceea ce această grupare politică poate să realizeze. Alegeri noi? De acord. Dar pentru ce? Pentru a avea alte Corpuri legiuitoare, cu o altă repartizare a mandatelor, sau pentru a avea o altă orientare a treburilor publice și o altă metodă în dobândirea rezultatelor.

Iată nodul vital al chestiunii. Opoziția democrată din Croația uită să arate, precis, cari sunt *scopurile* pe cari le urmărește prin *mijlocirea* viitorului Parlament. La fel, opoziția național-tărănistă din România nu se învoiește să arate, cari sunt soluțiile sale pentru rezolvarea problemelor zilei. Numai de aci poate răsări o îmbunătățire a situației. Celelalte sunt tumburi de saltimbaci ai demagogiei.

Alegeri noi cu menținerea, — și poate cu agravarea vechilor erori, — mulțumim!

Unitatea dominantă. — Într-o recentă ședință a comitetului executiv al partidului maghiar s'a ales o comisiune compusă din zece membri, căreia i s'a dat însărcinarea expresă de a activa pe orice căi ca să se numiască la primăria din Cluj cât mai mulți funcționari unguri. S'a ajuns la această concluzie, după ce comitetul numitului partid a constatat că prea sunt puțini funcționari unguri în administrația orașului și după ce d. Paal Árpád a declarat că populația maghiară trebuie să constituie *unitatea dominantă* în capitala Ardealului.

Nimic nou în atitudinea concetățenilor noștri, cari își pot da câte iluzii vor, și deci nimic de zis în această privință. Remarcăm însă că ideea aceasta a *unității dominante*, pe cari minoritarii o revendică pentru toate orașele ardeleni și bănățene, nu s'ar fi putut formula cu o altă lege administrativă în vigoare. Comisiunea de la ministerul de Interne, care prepară modificarea legii administrative, ar putea să înțeleagă ceva, dacă ar vrea, din sensul hotărârii comitetului executiv al partidului maghiar. *Unitatea dominantă* a orașelor ardeleni și bănățene e o amenințare pentru cealaltă unitate națională a statului, pe care legea așa zisei unificări administrative din 1925 n'o apară îndestul. Ceea ce arătam și în alte rânduri asupra insuficiențelor acestei legi se confirmă încăodată adânc și temeinic întemeiat. Căzul e cu atât mai interesant cu cât, în timp ce conducătorii maghiarizării din Ardeal își exprimau nemulțumirea contra stărilor din administrația orașelor, românii se plâng de tratamentul ostil pe care îl întâmpină în birourile primăriilor.